

LUKANDER RUOHOLA HTO

ASIANAJOTOIMISTO • ADVOKATBYRÅ • ATTORNEYS AT LAW

JULKISEN HANKINTASOPIMUKSEN MUUTTAMINEN

Milla Forsman
asianajaja

29.11.2023

Agenda

- Hankintamenettelyn ja tarjouksen sitovuus
- Olennaiset sopimusmuutokset
- Sallitut sopimusmuutokset
- Seuraamukset

Hankintamenettelyn sitovuus

- Hankintamenettely sitoo tilaajaa → Hankintapäätöksen jälkeen tehtävä hankintasopimus
- Hankintamenettelyä ei siis saa käyttää pelkkänä markkinoiden kartoittamisen välineenä.
- Hankintamenettelyn keskeyttämisestä määrätään 125 §:ssä
 - vain todellisesta ja perustellusta syystä
 - tarjoajia ei saa kohdella epätasapuolisesti tai syrjivästi.
- HUOM. Hankintamenettelyn keskeyttäminen ei ole mahdollista enää silloin, kun hankintasopimus on tehty.
- Hankintamenettelyn keskeyttäminen ilman lain mukaisia perusteita merkitsee sopimuksentekorikkomusta, joka voi johtaa hankintayksikön korvausvastuuseen.

Tarjouksen sitovuus

- Tarjouskilpailussa annettu tarjous sitoo → Tarjoaja ei voi yksipuolisesti vetäytyä kisasta tarjousajan päätyttyä.
 - Oikeustoimilain 32 § (ilmaisu- tai motiivierehdys) ja 39 §
 - Tarjouksen voimassaoloaika
- Kotimainen oikeuskäytäntö: voittanut tarjoaja on vetäytymisensä jälkeen velvoitettu korvaamaan hintaero toiseksi tulleeseen tarjoukseen
- Hankintayksikkö on oikeutettu luottamaan tarjousasiakirjoissa esitettyjen tietojen oikeellisuuteen ja paikkansapitävyyteen.
- Hankintayksikkö ei voi hyväksyä tarjoajan tarjoukseensa tekemiä muutoksia.
- Tarjousajan jälkeen tarjouspyyntöä vastaamaton tarjous tulee sulkea tarjouskilpailusta

KKO 2008:57

Kaupunki pyysi tarjouksia linja-autojen vuorokausihuoltotöistä ja perussiivouksesta sekä sisäkattojen ja penkkien pesusta. Kaupunki hyväksyi yhtiö A:n tekemän tarjouksen.

Hankintapäätöksen tekemisen jälkeen A kuitenkin ilmoitti kaupungille, että hinnoittelussa oli erehdyksessä tapahtunut laskuvirhe. A:n erehdys hinnoittelussa on johtunut siitä, että se on muuntanut alun perin markkoina lasketut hinnat kahteen kertaan euroiksi, jolloin A:n tarjous on ollut eri sisältöinen kuin oli tarkoitettu.

Kaupunki on hyväksynyt A:n tarjouksen ja ilmoittanut siitä ensin puhelimitse ja sen jälkeen kirjallisesti. A on ilmoittanut päivää myöhemmin peruuttavansa tarjouksen hinnoittelussa tapahtuneen erehdyksen vuoksi.

KKO 2008:57

Kaupunki oli ottanut A:n tarjouksesta selon, jonka jälkeen se on sitonut A:ta siitä päivästä lukien. Kaupunki on hyväksynyt tarjouksen, joka tarkoittaa sitä, että muiden tarjoajien tarjoukset on samalla hylätty. Hankintapäätös on tullut tehdyksi ja vaikuttanut siten määräävästi kaupungin toimintaan eikä A oli voinut enää sen jälkeen peruuttaa tarjoustaan. Tarjous on siten tullut sitovaksi.

Erehdyksessä annettu tarjous ei sido antajaa, jos se, jolle tarjous on tehty, tiesi tai hänen olisi pitänyt tietää, että kyseessä on erehdys tai sen johdosta virheellinen tahdonilmaisu. Kaupungin on tullut huomata tarjousten hintojen erojen perusteella tehdystä vertailulaskelmasta, että A:n tarjous on ollut poikkeuksellinen alhainen. Kaupungin edustajat olivat ottaneet A:n edustajiin yhteyttä tarkistaakseen hinnoittelun perusteet. Tarjouksen tekijä vastaa tarjouksen sisällöstä, ja kaupungin kysellessä A:n hintojen selvitystä, olisi A:n itse tullut tarkistaa tarjoukseensa sisältyneen hinnaston oikeellisuus. Näin ollen kaupungin ei pitänytkään tietää, että A:n antamassa tarjouksessa oli virheitä, eikä tarjous siten ole pätemätön oikeustoimilain nojalla.

A:n tarjous on ollut siis sitova, ja sen sisältö ei ole ollut kohtuuton. A:n tuli suorittaa kaupungille 200 000 euron vahingonkorvaus.

- Hankintalain 128 §:

”Hankintasopimus syntyy erillisen kirjallisen sopimuksen tekemisellä”

- Eli hankintapäätöksen tiedoksianto ei synnytä sopimusta.
- Hankintamenettelyjen sääntelyssä sopimuksen syntymisellä on merkitystä käytettävissä olevien oikeussuojakeinojen kannalta.
- EU-kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa tulee muistaa odotusaika

Sopimuksen syntyminen

Sopimuskauden aikainen toiminta

- Lähtökohtana on, että sopimuskauden aikana toimitaan yleisten sopimusoikeudellisten periaatteiden mukaan
 - sopimuksen määräykset
 - oikeustoimilaki, kauppalaki
- Vuoden 2007 hankintalaissa ei säännelty hankintasopimuksen muutoksista
- Vuoden 2014 hankintadirektiiviin otettiin tarkemmat sääntelyt merkittävistä ja ei-merkittävistä sopimusmuutoksista (*substantial modification vs. modification*)
- Jo ennen vuotta 2014 annettiin kuitenkin sekä EU- että kansallisella tasolla ratkaisuja sopimusmuutoksista
- Olennaisia ja muita (ns. epäolennainen) sopimusmuutoksia koskeva sääntely myös kansalliseen vuoden 2017 hankintalakiin

Olennainen sopimusmuutos

- Hankintadirektiivi: hankintasopimukseen sen voimassaoloaikana tehtyä muutosta pidetään merkittävänä muutoksena, *jos hankintasopimus on sen seurauksena luonteeltaan huomattavasti erilainen alun perin tehtyyn sopimukseen verrattuna.*
- Säädetään hankintalain 136 §:n 1 momentin luettelossa
- Jos sopimusmuutos ei täytä yhdenkään 1 momentin luettelossa tarkoitetun kielletyn muutoksen tunnusmerkkejä, sopimusta ei tarvitse kilpailuttaa uudelleen (arvosta riippumatta!).
- Erotettava toisinaan sopimuksen olennainen muuttaminen vs. sopimuksen olennaisen ehdon muuttaminen
- Sopimuksen muuttamista koskevaa sääntelyä ei sovelleta suoraan kansallisiin tavara-, palvelu- ja rakennusurakoihin (paitsi liitteen E mukaiset palveluhankinnat)
 - Oikeustila epävarma

Olennainen sopimusmuutos 1: poikkeavat uudet ehdot

- ”Muutoksella otetaan käyttöön ehtoja, jotka, jos ne olisivat alun perin kuuluneet hankintamenettelyyn, olisivat mahdollistaneet muiden kuin alun perin valittujen ehdokkaiden osallistumisen menettelyyn tai muun kuin alun perin hyväksytyyn tarjouksen hyväksymisen tai jotka olisivat tuoneet hankintamenettelyyn lisää osallistujia”
- Olennaisia muutoksia esimerkiksi:
 - sopijapuolten keskeisten oikeuksien ja velvollisuuksien soveltamisalaan
 - immateriaalioikeuksien jakamiseen
 - sopimuksen jakaminen/supistaminen pienempiin osiin
- Sopijapuolten tahdolla ei määräävää merkitystä, vaan tulee tarkastella objektiivisesti

MAO 44/2023

- Valittaja esitti, että HY oli muuttanut hankintasopimusta olennaisesti, koska hankintasopimusta ei ollut irtisanottu toimittajan kalustoviivästyksen ja -poikkeamien vuoksi. Riidatonta oli, että palvelutuotantoa ei aloitettu tarjouksessa mainitulla ja tarjouspyynnössä vaaditulla kalustolla.
- MAO hylkäsi valituksen. MAO kiinnitti väitettyä sopimusmuutosta arvioidessaan huomiota erityisesti seuraaviin seikkoihin:
 - HY oli pyrkinyt noudattamaan hankintasopimuksen ehtoja ja ryhtynyt asiassa toimenpiteisiin osin jo ennen sopimuskauden käynnistymistä
 - HY oli saattanut kalustopoikkeamia koskevat näkemyksensä voittaneen tarjoajan tietoon, reklamoinut poikkeamista sekä soveltanut asiassa myös hankintasopimuksen sanktioehtoja tarjoajaa kohtaan
 - HY oli myös ilmoittanut voittaneelle tarjoajalle hankintasopimuksen purku-uhasta
- HY ei ollut lopullisesti luopunut hankintasopimuksessa linja-autoille asetetuista vaatimuksista tai hyväksynyt sitä, että voittaneen tarjoajan kalusto voisi olla hankintasopimuksen vastainen koko sopimuskauden ajan.

Olennainen sopimusmuutos 2: muutos toimittajan eduksi

- ”Sopimuksesta tai puitejärjestelystä tulee muutoksen jälkeen taloudellisesti edullisempi sopimuskumppanille sellaisella tavalla, jota alkuperäisessä hankintasopimuksessa tai puitejärjestelyssä ei ollut määritetty.”
- Sopimuskumppanilla tarkoitetaan tässä yhteydessä tarjoajaa
- Muutos johtaa kokonaisuutena siihen, että sopimussuhteen taloudelliset tunnusluvut muuttuvat olennaisesti tarjoajan hyväksi

Olennainen sopimusmuutos 3: sopimuksen laajentaminen

- ”*Muutos laajentaa sopimuksen tai puitejärjestelyn soveltamisalaa huomattavasti.*”
- Tyypillistä hankintayksiköissä tapahtuvien rakennemuutosten yhteydessä, kuten kuntaliitokset tai hyvinvointialueuudistus
- MAO 469/18: Hankintayksikkö oli hankkinut IT-laitteita puitejärjestelynä. Hankinta-asiakirjoissa oli ilmoitettu hankinnan kohteen sisältävän mm. kopiokoneiden ja monitoimilaitteiden värikasetteja. Valittaja oli jättänyt osallistumatta hankintaan päätellen, että hankinta kattaa vain tarjouspyynnössä nimenomaisesti mainittujen laitteiden värikasetit. Hankinta oli laajennettu koskemaan tarjouspyynnössä luetelluista värikaseteista kaikkiin hankintayksikön konsernin värikasetteihin. → **Olennainen sopimusmuutos**

Olennainen sopimusmuutos 4: sopimuskumppanin vaihtuminen

- ”*Sopimuskumppani, jonka kanssa hankintayksikkö on alun perin tehnyt sopimuksen, korvataan uudella sopimuskumppanilla.”*
- Sopimuspuolen sisäiset muutosjärjestelyt eivät muodosta uudelleenkilpailuttamisvelvollisuutta (huom. sopimuksessa saattaa olla määräyksiä tältä osin)
- Alihankkijaa koskevat muutokset ovat kuitenkin mahdollisia ilman uutta hankintamenettelyä, mikäli muutokset eivät vaikuta hankintamenettelyssä asetettujen vaatimusten täyttymiseen tai tarjousvertailun lopputulokseen.

Sallitut sopimusmuutokset

- ”Sallittu muutos”, ”muu kuin olennainen muutos”
- Säädetään hankintalain 136 §:n 2 momentissa
- Listan mukaiset muutokset voidaan tehdä, vaikka ne saattaisivat olla luonteeltaan olennaisia muutoksia.
- Eli ensin arvioidaan, onko muutos olennainen ja sen jälkeen, soveltuuko siihen joku seuraavista **viidestä poikkeusperusteesta**.

Sallittu sopimusmuutos 1: täsmällinen ehto

- ”Se perustuu 1) hankintamenettelyn aikana tiedossa olleisiin ja hankinta-asiakirjoissa mainittuihin sopimusehtoihin tai niiden muuttamista koskeviin ehtoihin, niiden rahallisesta arvosta riippumatta, ja nämä 2) ehdot ovat selkeät, täsmälliset ja yksiselitteiset, 3) eivätkä ne muuta hankintasopimuksen tai puitejärjestelyn yleistä luonnetta.”
- Tarkistuslausekkeet ja optioehdot
 - hintojen indeksiehdot
- Em. lausekkeet eivät saisi antaa rajatonta harkintavaltaa
- Hankintasopimuksen ehtojen täsmällinen määrittely jo tarjouspyyntövaiheessa ratkaisevaa!

MAO 65/19

- Jämsän kaupunki on julkaissut hankintailmoituksen koskien ruoka- ja ateriakuljetusten hankintaa. Hankinnan ennakoitu kokonaisarvo on ollut noin 1.500.000 euroa. Toimittajaksi valittiin Posti Oy.
- HY on allekirjoittanut uuden sopimuksen Posti Oy:n kanssa 14.6.2017. Kotiaterioiden kuljetuksiin on tullut muutoksia: muutetun sopimuksen mukaan ateriat kuljetetaan kylminä pääsääntöisesti kaksi kertaa viikossa viiden päivän sijaan. Kuljetukset tapahtuivat keskipäivän sijaan iltapäivällä. Sopimusmuutokset eivät ole edellyttäneet muutoksia palveluntarjoajan kuljetuskalustoon. Kuukausittaisten ajojen määrä on kuitenkin puolittunut ja ajojen vähentyminen on alentanut hankintakokonaisuuden arvoa noin 14 prosenttia. Myös kotiateriakuljetusten tuntihintoja on muutettu.
- Alkuperäisessä sopimuksessa on yleisluonteinen maininta mahdollisuudesta muuttaa sopimusta, jos liikennettä ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista hoitaa sovitulla tavalla.

MAO 65/19

- ”Voidaan arvioida, että ajojen lukumäärän alentuminen olisi mahdollistanut myös pienempien kuljetusliikkeiden tai sellaisten kuljetusliikkeiden, joiden kapasiteetti on lähes täysin käytössä, osallistumisen tarjouskilpailuun. Lisäksi voidaan arvioida, että kyseisen tyyppisissä kuljetuspalveluissa kuljetusten pääpaino ajoittuu tavanomaisesti aamuun ja päiväsaikaan siten, että vapaata kapasiteettia on iltapäivällä enemmän tarjolla. Myös kuljetuspalvelun tuntihinnan korottaminen olisi saattanut vaikuttaa mahdollisten tarjoajien kiinnostukseen.”
- ”Ottaen huomioon kuljetusten luonne ja asiakaskunta, sekä se, että reitit ja erityisesti kuljetusajankohdat on varsin tarkasti määritelty jo tarjouspyyntöaineistossa, markkinaoikeus kuitenkin katsoo, että kuljetusten lukumäärän vähentäminen noin puoleen, kuljetusten tapahtuminen viiden päivän sijaan vain kahtena päivänä viikossa ja kuljetusten siirtyminen keskipäivältä iltapäivään ovat yhdessä muodostaneet niin merkittävän muutoksen hankinnan kohteena olevaan palveluun, että niiden ei voida katsoa perustuneen hankintasopimuksessa ja sen liiteasiakirjoissa hankintayksikölle annettuun tarkemmin määrittelemättömään mutta kuitenkin liikennöitsijän muiden liikennöintivelvoitteiden rajoittamaan oikeuteen tehdä muutoksia kohteen sopimuksen mukaisiin reitteihin ja aikatauluihin.”

MAO 378/20

- Hankintayksikkö julkaissut EU-hankintailmoituksen jätesäkkien hankinnasta. Hankintasopimuksen kestoksi on ilmoitettu 36 kuukautta ja lisäksi hankintaan on sisältynyt kaksi yhden vuoden mittaista optiokautta. Tarjouspyynnön liitteenä olevassa sopimusluonnoksessa on lisäksi ollut sopimuksen kestoja koskien yleinen ehto, jonka mukaisesti hankintayksikkö on pidättänyt oikeuden jatkaa sopimuskautta aina siihen asti, kunnes seuraavan julkisen tarjouskilpailun hankintapäätös on saanut lainvoiman.
- Voimassaoloa on jatkettu ensin 8 kuukaudella ja sen jälkeen 12 kuukaudella.
- MAO katsoi, ettei kysymys ollut optioehdosta tai sellaisesta selkeästä, täsmällisestä tai yksiselitteisestä sopimusehdestä, jonka perusteella hankintasopimukseen olisi ollut mahdollisuus tehdä muutos ilman uutta hankintamenettelyä.

Sallittu sopimusmuutos 2: lisätyöt

- ” Alkuperäisen sopimusosaston on tarpeen suorittaa 1) lisätyöt tai -palveluja taikka ylimääräisiä tavarantoimituksia, jotka eivät sisällyneet alkuperäiseen sopimukseen, ja 2) jos sopimusosaston vaihtaminen ei ole mahdollista taloudellisista tai teknisistä syistä ja 3) aiheuttaisi merkittävää haittaa tai kustannusten merkittävää päällekkäisyyttä hankintayksikölle.”
- Ei saa olla enemmän kuin 50 prosenttia alkuperäisen sopimuksen arvosta
 - Jos kohdassa tarkoitettuja muutoksia tehdään peräkkäin useampia, arvioidaan jokaista muutosta itsenäisenä.
 - Muutosten tavoitteena ei kuitenkaan saa olla hankintalain säännösten kiertäminen.
- Viitearvona, johon sopimusmuutosta verrataan, on tarkistettu hinta silloin, kun sopimuksessa on indeksiehto
- Hankintayksikön tehdä asiasta sopimusmuutosta koskeva ilmoitus HILMA:an.

Sallittu sopimusmuutos 2

- Lisätilauksista säädetään sekä 136 §:ssä että 41 §:ssä, jonka mukaan suorahankinta lisätilauksissa on mahdollinen:
 - tavarahankinnassa, joka tehdään alkuperäisen toimittajan kanssa, jos lisätilauksen tarkoituksena on aikaisemman toimituksen tai laitteiston osittainen korvaaminen tai laajentaminen
 - Edellytys teknisestä yhteensopimattomuudesta + 3 v. rajoitus
- suorahankintaperusteiden soveltamiskynnys täytyy harvoin

MAO 399/19

- Kotihoidon toiminnanohjausjärjestelmä kilpailutettiin 2009-2010. Vuonna 2018 HY päätti optimointihankkeen hankkimisesta silloiselta toimittajalta perusteluna, että järjestelmään ei ole integroitavissa muuta kuin silloisen sopimuskumppanin tarjoama optimointimahdollisuus. Sopimusmuutoksen arvo 327.770 euroa.
- Hankintasopimuksessa ei ollut asetettu toimittajalle velvoitteita avata rajapintoja muille palveluntarjoajille ja toimittaja oli ilmoittanut sopimuskaudella, etteivät rajapinnat ole avoimia. MAO katsoi, ettei sopimuskumppanin vaihtaminen ollut mahdollista teknisistä syistä, koska toimittajan päätösvallassa on ollut se, mikä palveluntarjoaja on saanut pääsyn toiminnanohjausjärjestelmän rajapintoihin.
- Sopimuskumppanin vaihtaminen ei ollut mahdollista myöskään taloudellisista syistä, sillä toiminnallisuuden hankkiminen siten, että se olisi yhteensopiva toiminnanohjausjärjestelmän kanssa, olisi edellyttänyt molempien kokonaisuuksien hankintaa.
- Muutoksen arvo on alittanut 136 §:n 3 mom. määritellyn 50 % rajan, eli **muutos oli sallittu.**

MAO 469/18

Hankintayksikkö oli vuonna 2017 järjestänyt tarjouskilpailun IT-laitteiden puitejärjestelyhankinnasta.

Valittaja oli esittänyt saaneensa ensin kolmannelta taholta ja tämän jälkeen HY:ltä tiedon, että HY:n kaikki konsernin tulostinten ja monitoimilaitteiden värikasetit hankitaan hankintapäätöksen mukaiselta sopimustoimittajalta. Valittajan mukaan muutoksen arvo oli 1,8 miljoonaa euroa vuodessa. HY ja A Oy eivät olleet muuttaneet vuonna 2017 tehtyä hankintasopimusta kirjallisesti.

Valittaja ei ollut osallistunut edellä mainittuun tarjouskilpailuun. MAO totesi, että valittajan liiketoimintaan kuului värikasettien myynti. Valittajan esittämät väitteet hankintasopimuksen kohteen laajentamisesta sopimuskaudella olivat liittyneet edellä mainittuun liiketoimintaan. MAO katsoi, että valittajalla oli oikeudellinen intressi saada selvitettyä, oliko HY muuttanut ilmoitusten mukaisella menettelyllään A Oy:n kanssa solmimaansa hankintasopimusta hankintasäännösten vastaisesti.

HY ei ollut julkaissut hankintailmoitusta sopimuksen muuttamisesta. → Valitusaika 6 kk.

MAO 469/18

Hankinta-asiakirjoissa oli mainittu hankinnan kohteeseen kuuluvan myös IT-laitteiden tarvikkeet. Hankintailmoituksessa hankinnan kohteen CPV-lisäkoodina oli mainittu myös värikasetit, hankintasopimuksesta tai hankinta-asiakirjoista ei ilmennyt eikä niistä ollut myöskään pääteltävissä, että hankintasopimukseen kuuluisi sellaisten hankintayksikön konsernin jo käytössä olevien tulostinten ja monitoimilaitteiden värikasetit, joita ei ollut mainittu IT-laittehankintaan kuuluviksi laitteiksi. Sopimuksen kohteen kuvauksessa oli nimenomaisesti viitattu tarjouspyynnön hintaliitteeseen, jossa ei ollut mainittu muiden kuin hankinnan kohteena olleiden laitteiden värikaseteista mitään.

MAO: asiaa ei muuttanut toiseksi se seikka, että hankintayksikkö oli hankinta-asiakirjoissa ilmoittanut, että se ei sitoudu hintalomakkeessa yksilöityihin laitteisiin, vaan voi hankkia hintalomakkeessa mainitsemattomia laitteita ja tarvikkeita. Mainitun yleisluonteisen ilmoituksen perusteella ei ollut voitu päätellä, että varsinaiseen hankintaan olisi sisältynyt hankinta-asiakirjoissa ja sopimuksissa mainitsemattomien laitteiden värikasettien ostoa.

→ **Kielletty olennainen sopimusmuutos**

Sallittu sopimusmuutos 3: ennakoimattomat olosuhteet

- *”Muutoksen tarve johtuu 1) olosuhteista, joita huolellinen hankintayksikkö ei ole voinut ennakoida eikä 2) muutos vaikuta hankintasopimuksen yleiseen luonteeseen.”*
- Edellytetään asiaankuuluvaa huolellista valmistelua
- Lähtökohtaisesti sopimussuhteen ulkopuolisista tekijöistä johtuvaa
 - Esim. kesken sopimuskauden tullut lainsäädäntömuutos
- Sopimusmuutoksien laajuus pitää rajoittaa olosuhdemuutoksen keston eikä muutoksia saa jatkaa tilanteen palattua normaaliksi.
- Hinta ei saa nousta enempää kuin 50 prosenttia alkuperäisen hankintasopimuksen tai puitejärjestelyn arvosta.
- Muutosilmoitus HILMA:an.

MAO 183/21

- Kunta oli hankkinut terveystalveluja ajalle 2013-2016 ja optiokaudelle 2017-2019. Optiokauden jälkeen kunta halusi muuttaa sopimusta jatkumaan suun terveydenhuollon osalta vuoteen 2022 asti ja muilta osin vuoden 2021 asti. Kunta perusteli muutosten tarvetta sote-uudistukseen liittyvällä epävarmuudella. MAO totesi, että HY:n esittämät perusteet sopimusmuutoksille liittyivät sosiaali- ja terveydenhuollon uudistukseen viivästymiseen sekä HY:n haluun turvata sosiaali- ja terveystalvelujen jatkuvuus kunnassa. Sinänsä tilannetta voidaan arvioida hankintalain 136 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaisena olosuhdemuutoksena. MAO kuitenkin katsoi, että pitkään valmisteilla ja julkisuudessa esillä ollut sote-uudistusta ja siihen liittyviä epävarmuustekijöitä ei voitu pitää asiassa esitetty selvitys huomioiden olosuhteina, joita huolellinen HY ei olisi voinut ennakoita. → **Kielletty olennainen muutos**

Sallittu sopimusmuutos 4: sopimuskumppanin muutos

- ”Alkuperäinen sopimuskumppani korvataan uudella sopimuskumppanilla
 - yksiselitteisellä sopimuksen muuttamista koskevalla ehdolla **tai**
 - alkuperäisen sopimuskumppanin asema siirtyy yhtiön rakennejärjestelyjen, yritysostojen, sulautumisten ja määräysvallan muutosten tai maksukyvyttömyyden seurauksena kokonaan tai osittain toiselle toimittajalle, joka täyttää alun perin vahvistetut laadulliset soveltuvuusvaatimukset edellyttäen, ettei tästä aiheudu muita olennaisia muutoksia sopimukseen eikä tällä pyritä kiertämään hankintalain soveltamista.”
- Poikkeus pääsäännöstä, jonka mukaan sopimuskumppanin vaihtaminen ei ole mahdollista sopimuskauden aikana.

MAO 207/18

- Kunta oli vuonna 2007 tekemällään hankintapäätöksellä valinnut palveluntuottajaksi A ry:n. Kunnan ja A ry:n välillä tehty sopimus oli ollut voimassa toistaiseksi.

A ry ja B Oy olivat vuonna 2016 tehneet sopimuksen liiketoimintakaupasta, jolla A ry:n liiketoiminta oli siirtynyt B Oy:lle. Sopimuksen mukaan A ry siirsi B Oy:lle ja yhtiö otti vastattavakseen luovutushetkestä siirtyvään liiketoimintaan kuuluvat toimeksiannot, asiakassuhteet sekä tarjous- ja tilauskannan. Sopimuksen mukaan B Oy otti A ry:n palveluksessa olevat siirtyvään liiketoimintaan kuuluvat työntekijät palvelukseensa luovutushetkestä alkaen.

MAO totesi, että alkuperäisen hankintasopimuksen sopimuskumppanina ollut A ry oli vaihtunut B Oy:ksi. Kyseinen muutos oli perustunut yritysostoon, jolla yhdistyksen koko liiketoiminta oli henkilöstöineen, vuokrasopimuksineen, tietoaineistoineen ja muine resursseineen siirtynyt B Oy:lle. Kun otettiin huomioon alkuperäisen hankintamenettelyn tarjouspyynnössä asetetut kriteerit, asiassa esitetyn selvityksen perusteella ei ollut todettavissa, että kunnan sopimuskumppaniksi siirtynyt B Oy olisi täyttänyt näitä heikommin kuin A ry.

→ sallittu sopimusmuutos

Sallittu sopimusmuutos 5: vähäarvoinen sopimusmuutos

- ”Kyse on sellaisesta vähäarvoisesta sopimusmuutoksesta, joka 1) alittaa EU-kynnysarvot taikka sosiaali- ja terveystaloudellissa ja muissa erityisissä palveluhankinnoissa tai käyttöoikeussopimuksissa tarkoitetut kansalliset kynnysarvot 2) eikä muutos vaikuta sopimuksen yleiseen luonteeseen.”
- Ns. vähimmäiskynnysarvo
 - Pienempi kuin **10 prosenttia** alkuperäisen palvelu- tai tavarahankintasopimuksen tai palveluja koskevan käyttöoikeussopimuksen arvosta
 - Pienempi kuin **15 prosenttia** alkuperäisen rakennusurakkasopimuksen tai käyttöoikeusurakan arvosta.
 - **JA** alittaa kansallisen (liite E palvelut, käyttöoikeussopimus) tai EU-kynnysarvon
 - **EIKÄ** vaikuta yleiseen luonteeseen
- Vähäarvoisen sopimusmuutoksen tekeminen edellyttää luotettavaa arvioita tarvittavien sopimusmuutosten arvonmäärityksestä.
- Jos tehdään peräkkäin useita, arvioidaan muutosten kumulatiivisen nettoarvon perusteella

Sopimusmuutosilmoitus

- Silloin, kun tekee lisäpalveluita tai -urakoita (kohta 2) koskevan tai ennakoimattomien olosuhteiden aiheuttaman (kohta 3) sopimusmuutoksen
- Vakiolomake HILMA:ssa
- Kuvaus hankinnasta ennen ja jälkeen muutoksen, mahdollinen hinnankorotus, kuvaus olosuhteista, jonka vuoksi sopimusmuutos on tarpeen
- Valitusaika ilmoituksen julkaisemisesta 14 päivää
 - Ei rajoita KKV:n toimivaltaa tutkia asiaa tai saattaa MAO:n käsiteltäväksi
- Laki jättää avoimeksi, milloin ilmoitus tulee tehdä
- Tulkinnanvaraista, voidaanko myös muille ns. poikkeusperusteille saada lainvoima sopimusmuutosilmoituksella

Muistilista

Ollaanko tekemässä muutoksia hankintasopimukseen tai puitejärjestelyyn?

Onko kyse EU-kynnysarvon tai liitteen E mukaisesta hankinnasta tai käyttöoikeussopimuksesta?

Täyttyvätkö olennaisuuden kriteerit?

Onko muutos kuitenkin sallittu?

Täyttyvätkö mahdolliset euromääräiset rajat?

Tuleeko tehdä sopimusmuutosilmoitus?

Muutoksenhakureitit

Markkinaoikeus:

- 14 päivää, jos muutosilmoitus julkaistu
- 6 kuukautta hankintasopimuksen tekemisestä

Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV):

- tehtävä esitys MAO:lle 6 kuukauden kuluessa sopimusmuutoksen tekemisestä.
- KKV:n aloittamat selvittämistoimenpiteet (esim. selvityspyynnön lähettäminen) katkaisee vanhentumisajan ja aika alkaa kulua uudelleen alusta. KKV voi katkaista määräajan kulumisen ainoastaan kerran.

- Vastuu sopimusmuutoksista on hankintayksiköllä
- Hankintalain säännösten vastaisesti tehty sopimusmuutos rinnastuu lainvastaiseen suoraan hankintaan
- Seuraamukset:
 - tehottomuusseuraamus
 - sopimuskauden lyhentäminen
 - seuraamusmaksu
 - hyvitysmaksu
- Hankintalain 137 §: hankintayksiköllä nimenomainen oikeus irtisanoa sopimus silloin, jos siihen on tehty olennainen sopimusmuutos, jota ei ole kilpailutettu.

Seuraamukset
säännösten
vastaisesti tehdystä
sopimusmuutoksesta

Tehottomuusseuraamus

- Sopimus tai tietyt sopimusvelvoitteet määrätään tehottomiksi
- Hankintasopimus muuttuu vaikutuksettomaksi
- Määrätessään seuraamuksen MAO:n tulee huomioida osapuolten velvoitteiden vastaavuus
- Voidaan jättää määräämättä yleiseen etuun liittyvistä syistä
 - Tällöin mahdollista sopimuskauden lyhentäminen

MAO 469/18

- MAO määräsi koko sopimuksen tehottomaksi 1.1.2019 alkaen. MAO ei määrännyt tehottomaksi hankintasopimukseen tehtyä muutosta, vaan alkuperäisen määräaikaisen sopimuskauden jälkeen jatkua toistaiseksi.
- Lisäksi MAO määräsi hankintayksikön maksamaan valtiolle seuraamusmaksuna 50.000 euroa.

Seuraamusmaksu

- Enintään 10 %:a valtiolle ”sakkoluonteisena” maksuna
- Tehottomuuden lisäseurauksena tai sen sijaan
- MAO ottaa määrätessä huomioon virheen laadun ja hankinnan arvon

Hyvitysmaksu

- Edellytyksenä on, että hankintamenettelyssä on tapahtunut virhe **ja** ilman tätä virhettä valittajalla olisi ollut todellinen mahdollisuus voittaa
- Korkeintaan 10 %:a, yleensä kuitenkin vähemmän
- Hankintasopimus saa jatkua, hyvitysmaksulla hyvitetään virheellistä menettelyä valittajalle
- Vs. hankintalain 169 §:n mukainen vahingonkorvaus

KKV:n hallinnollinen ohjaus

- Huomautus, huomion kiinnittäminen tai käsityksen ilmaiseminen
- Lähtökohtaisesti ei mahdollista lainvastaisissa suoramankinnoissa
- Tarkoituksena on lisätä hankintayksikön tietoa hankintalainsäädännön soveltamisesta ja velvoitteista
- Hankintayksiköllä ole velvollisuutta esimerkiksi muuttaa tai kumota ohjauksen kohteena olevaa hankintaa koskevaa hankintapäätöstään.
- KKV:n antama hallinnollinen ohjaus ei ole valituskelpoinen päätös eli siihen ei voi hakea muutosta.
- KKV ei tutki 2 vuotta vanhempaa asiaa, ellei siihen ole erityistä syytä.

Lopuksi

- Tarjoaja: tutustu tarjouspyyntöön huolella etukäteen ja esitä tarvittaessa lisäkysymyksiä
→ annettu tarjous on sitova
- Varaudu sopimuskauden aikaisiin muutostarpeisiin mahdollisimman hyvin etukäteen!
 - Yksiselitteiset, selkeät ja täsmälliset sopimusehdot
- Ennen sopimusmuutoksia arvioi muutos hankintalain 136 §:n näkökulmasta
- Tee tarvittaessa huolellisesti laadittu muutosilmoitus.

Puh. 010 320 8400

etunimi.sukunimi@lrhto.fi

www.lrhto.fi

Turku

Yliopistonkatu 15 B, 20100 Turku

Helsinki

Eteläesplanadi 22 A, 00130 Helsinki

Salo

Turuntie 1, 24100 Salo

Kuopio

Kuninkaankatu 19, 70100 Kuopio